

חופש התנועה

"כל אדם זכאי לחופש תנועה ומגורים בתוך כל מדינה
כל אדם זכאי לעזוב כל ארץ, לרבות ארצו, ולחזור לארצו." (סעיף יג)

"ענשים קיבוציים וכן כל אמצעי הפחדה או אימתנות אסורים." (סעיף 33 לאמנת ג'נבה בדבר הגנת אזרחים בימי מלחמה (1949))

במהלך ששת החודשים האחרונים החריפה ישראל את השימוש באמצעי ענישה קיבוציים, שהביאו לפגיעה הולכת וגדלה בזכותם של הפלסטינים תושבי הגדה המערבית ורצועת עזה לחופש התנועה. בגדה המערבית תכפה הטלת העוצר בנוסף על הסגר, המחסומים, והמצור. העוצר, שהוטל למשך ימים ושבועות ביישובים אליהם פלש צה"ל, הסב את בתי התושבים לתאי מעצר בתוך הכלא שהיו עריהם וכפריהם מאז הטלת המצור מראשית האינתיפאדה הנוכחית. רצועת עזה, אשר תושביה הפלסטינים כלואים בה מפאת הסגר וביטולו של המעבר הבטוח לגדה המערבית, בותרה לשניים ללא אפשרות מעבר בין צפונה לדרומה.

הענישה הקולקטיבית התבטאה גם במדיניות הנוגעת לאישורים ולהיתרים הפרטניים, להם נזקקים תושבי השטחים בכל פעם שעליהם לצאת או להיכנס לאזור. מאז פלישות צה"ל לשטחי הרשות בגדה המערבית הוחמרו עוד התנאים, החמורים ממילא, לקבלת אישורי יציאה לירדן והיתרי כניסה לישראל. רשיונות ביקור בשטחים ואישורי מעבר בין הגדה המערבית לרצועת עזה כמעט שאינם ניתנים מאז תחילת האינתיפאדה הנוכחית, והנהלים המסדירים את שהייתן ברצועת עזה של נשים ישראליות, הנשואות לתושבי הרצועה, ואת ביקוריהם של קרובי משפחה ישראלים, הוקפאו. הגבלות אלה הביאו לשלילה כמעט מוחלטת של חופש התנועה בשטחים ופגיעה בזכויות בסיסיות אחרות, כגון הזכות לבריאות ולקבלת טיפול רפואי, הזכות לחינוך, הזכות לפרנסה והזכות לחופש הפולחן.

עוצר

ערים וכפרים בגדה המערבית, אליהם נכנסו כוחות צה"ל במהלך הפלישות לשטחי הרשות הפלסטינית, הושמו תחת עוצר מלא עד ליציאת הכוחות מהמקום. המצב היה חמור במיוחד במהלך "מבצע דרך נחושה", עת נאסר על כ-800 אלף מתושבי הגדה המערבית לצאת מבתיהם משך שבועיים ימים. כוחות צה"ל נמצאים בערים הפלסטיניות מאז סוף חודש יוני, והעוצר מוסר ברוב היישובים לשעות ספורות בכל יום, אלא שגם אז לא ניתן לצאת מהבית לבטח, כיוון שלעיתים מוחזר העוצר מוקדם מהצפוי ותושבים אשר שהו באותה עת מחוץ לבתיהם נחשפים לסכנת ירי מצד החיילים. לאחר פיגועים בשטחים ובישראל מוחזר, לרוב, העוצר המלא לימים ספורים. העוצר משבש את מהלך החיים בכל מקום בו הוא מוטל: יולדות לא יכולות להגיע לבתי החולים; תלמידים לא רשאים לפקוד את בתי הספר; עובדים לא יכולים לצאת לעמל יומם; אשפה לא מפונה מהרחובות; ומזון לא מגיע למזוויים. דרישות המוקד מהגורמים הצבאיים להסרת העוצר בהתאם לצרכי התושבים, ביישובים מהם נתקבלו פניות, נותרו עד כה ללא מענה.

בשנת 2000 טיפל המוקד בעניין העוצר הממושך שהוטל על הכפר חווארה שבנפת שכם. לאחר מספר פניות לצה"ל ואיום בהגשת עתירה לבג"ץ, הוסר העוצר מעל הכפר.²⁰ במהלך "מבצע חומת מגן" היה הכפר נתון לעוצר מלא מרבית הימים. החל מחודש מאי 2002 הוסר העוצר מדי יום למשך שעתיים לכל היותר. ראש הכפר פנה למוקד ופירט את פגיעתו הקשה של העוצר בחייהם של תושבי הכפר: אביה ובעלה של יולדת נורו למוות בזמן שניסו להסיעה אל בית החולים, כ-2,500 תלמידי הכפר לא יכולים להגיע באופן סדיר לבתי הספר וחנויות הכפר אינן יכולות לנהל את עסקיהן. המוקד פנה

²⁰ דו"ח פעילות לשנת 2000, המוקד להגנת הפרט, עמ' 8.

למפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית בדרישה להסרת העוצר או, למזער, הארכת הזמן בו הוא מוסר באופן שיאפשר העברת חולים, ניהול לימודים וחיי מסחר תקינים. העניין נמצא בבדיקת היועץ המשפטי לגדה המערבית. (תיק 15236.2)

פינוי פצועים, חולים ויולדות אל בתי החולים נתקל בקושי רב בזמן פלישות צה"ל לשטחי הרשות הפלסטינית. העוצר ונוכחות החיילים ברחובות הביאו להקפאת נסיעה ברכב פרטי מכל וכל. גם אמבולנסים לא היו חסינים מפני ירי ועיכוב. המוקד טיפל ב-25 פניות בנושא.

בצהרי ה-13 לאפריל נפצע אי"א מירי בראשו בזמן שעמד על מדרגות ביתו, במחנה הפליטים עסכר. הוא פונה למסגד אלהודה ומשם נערכו ניסיונות לפנותו לבית החולים. מהשעה 17:45, עת התקבלה הפנייה בעניין במוקד החירום, ועד לשעה 21:00, לא התאפשר פינוי וזאת למרות מאמצי תיאום רבים מול המינהל האזרחי. אמבולנס, שהגעתו תואמה עם צה"ל, הגיע ב-20:10 לכניסה למחנה אך שם נורו לעברו יריות על-ידי חיילים. מגעים נוספים עם הצבא הביאו לכך שב-21:10 הגיע האמבולנס למסגד וא"א, יחד עם ילד חולה מהאזור, הועלו עליו. אלא שהחיילים שערכו קודם לכן את כניסתו של האמבולנס למחנה, עיכבו עתה את יציאתו. שוב פנה המוקד למינהל האזרחי, ורק בשעה 21:50 הורשה האמבולנס להמשיך בדרכו לבית החולים. (תיק ח42)

המצור על ישובי הגדה המערבית גרם למחסור חמור במוצרי מזון בסיסיים, בתרופות ובציוד רפואי. העוצר הממושך הפך את העברתו של סיוע הומניטרי לקשה ביותר. מוקד החירום תיאם עם המנהל האזרחי את העברתו של סיוע הומניטרי דרך מחסומי צה"ל אל היישובים הנצורים.

תושבי הכפר זלפה שבישראל רכשו עבור תושבי שכונת אלדבג' שבגינין כפפות ומסכות לטיפול בגופות וכן תשמישי קבורה - אשר בלעדיהם לא תיתכן קבורה על-פי האיסלאם - זאת בשל השמועה על מחסור בציוד זה. במשך ארבעה ימים ניהל מוקד החירום מגעים עם המינהל האזרחי כדי לאפשר את מעבר משאית הציוד. לאחר שהוסדרה הגעתה של משאית פלסטינית, הועבר הציוד במחסום צה"ל מהמשאית הישראלית למשאית הפלסטינית והציוד הגיע ליעדו. (תיק ח52)

מצור

צה"ל החל להשתמש במצור (כתר) על יישובים פלסטיניים בשטחים מסוף שנת 2000. המצור מושג באמצעות מחסומים פיזיים - תעלות, קוביות בטון, ערמות עפר וגדרות - ומחסומים המאויישים בחיילים וטנקים. לעתים נוהג צה"ל בניגוד להתחייבותו בפני בג"ץ ולא מותיר אף לא כביש גישה אחד פתוח ליישוב הנצור. נוכחותם של כוחות צה"ל בערים ובכפרים לאחר "מבצע דרך נחושה" אף החריפה את המצב, כיוון שבכל פעם שהוסר העוצר, התהדק המצור. פגיעתו של המצור קשה יותר ביישובים קטנים התלויים ביישובים אחרים לאספקת שירותים חיוניים. באין רופא, בית ספר, מקורות תעסוקה או מחסני מזון, ובאין אספקת מים סדירה - משתק המצור את מהלך חייהם של התושבים.

אזור המוואסי, בו מתגוררים כ-8500 פלסטינים, הוא מובלעת פלסטינית בדרום רצועת עזה המוקפת בשטח ההתנחלויות של גוש קטיף. מאחר שתושבי המוואסי תלויים במרכזים העירוניים ברצועה הן לקבלת שירותים רפואיים, כלכליים וחינוכיים והן מבחינה חברתית ותרבותית, הוסדרה גישתם לאזור בהסכם בדבר רצועת עזה ואזור יריחו משנת 1994. ב-12 למאי הטיל צה"ל עוצר ומצור על המוואסי. העוצר הוסר לאחר שבוע אולם המצור נמשך. ב-16 למאי התקבלה במוקד פנייה בנוגע לקבוצה של נשים, גברים וילדים המגיעים בכל יום למחסום הכניסה למוואסי, בתקווה לחזור לבתיהם ולעבד את אדמותיהם, ממתנים עד לשעות הלילה, ומוחזרים לחאן יונס.

המוקד פנה ליועץ המשפטי לרצועת עזה ולאחר מכן לפרקליטות המדינה. במישור העקרוני הביאה התערבות המוקד להקלות במעבר אל ומהאזור. נשים, נערים עד גיל 14 וגברים מעל גיל 55 הורשו להיכנס ולצאת מהמוואסי. במישור הפרטני הוסדרה כניסתם של כ-120 תושבים, ביניהם אם שילדה זה עתה ולא יכלה לשוב לביתה, אב לחמישה שעובד בחאן יונס ולא ניתן לו אף להעביר את משכורתו כדי לתמוך במשפחתו שם וחקלאי שיבולו עמד לקמול, כיוון שאדמותיו לא הושקו. כמו כן טופל עניינם של כ-200 תלמידי תיכון, שעמדו להיבחן במבחני הברות בחאן יונס. (תיק 17845)

מחסומים

מי מבין התושבים הפלסטינים שהצליח לחמוק מעונשי העוצר והמצור, נתקל במחסומים המוצבים ברחבי הגדה המערבית ורצועת עזה. חלקם קבועים, בעיקר אלה שבכניסה לישראל ולגושי ההתנחלויות, וחלקם מוצבים במקומות שונים לפרקי זמן שונים - מחסומי פתע. חלקם מאויישים בחיילים, בחלקם מוצבים טנקים וחלקם ריקים. המחסומים יצרו משמעות חדשה למושג דרך - לא עוד מדידת המרחק הפיזי של הכביש המוביל ממקום למקום, אלא מספר המחסומים המוצבים לאורכה. כל מחסום יוצר עיכוב של שעות רבות, שבמהלכן חשופים הפלסטינים להתעמרויות קשות מצד החיילים ובסופן החלטה שרירותית, מי יעבור ומי לא. בתודעה הישראלית הופיעו המחסומים רק במקרים הקשים ביותר - עיכובם של חולים ונשים הרות או ירי חסר אבחנה על מכוניות פלסטיניות - אשר הסתיימו במוות. אך גם במקרים אלה לא היתה ישראל מוכנה לקבל כל אחריות על מעשי חייליה, ומעט החקירות שנפתחו היו שטחיות ולרוב ללא תוצאה. פנייה לבית המשפט נותרה הדרך היחידה להביא את המדינה להכיר באי-הצדק שגרמה ולהביא לפיצוי לנפגעים.

תביעה
אזרחית

בשעת לילה ב-14 למרץ 1996 חשה ג"ח, בחודש התשיעי להריונה, כי היא כורעת ללדת. מפאת גילה, היה על הלידה להתבצע בבית חולים. בית החולים הקרוב ביותר לכפר מגוריה היה בחברון, ומאחר שהטלפונים בכפר היו מנותקים ולא ניתן היה להזעיק אמבולנס, נסעו בני הזוג ח' ברכבו של שכנם. בהגיעם לכניסה לחברון נתקלו במחסום פתע של חיילים שלא שעו לבקשותיהם של בני הזוג לעבור, למרות שבית החולים הקרוב היה במרחק נסיעה של כחמש דקות. כאשר החלה ירידת המים אצל ג"ח, שבו בני הזוג למרפאת הנשים בכפרם. הרופא שהה באותה עת בירדן, ועובדת המרפאה סייעה בלידה. התינוק נולד ללא דופק וללא נשימה. כל נסיונות ההחיה לתינוק נכשלו. המשטרה הצבאית, שחקרה תלונה זו, לא העמיקה בחקירתה ולא איתרה את החיילים שעיקבו את ג"ח במחסום, מאחר שלא נמצא כל תיעוד לגבי מחסומי הפתע באזור. תיק החקירה נסגר ובחודש מרץ 1999 הגישו ג"ח ובעלה, באמצעות המוקד, תביעה לפיצויים בבית המשפט בגין מניעת טיפול רפואי מג"ח ותינוקה. בחודש ינואר השנה קיבל הסכם הפשרה שהושג בין הצדדים תוקף של פסק דין ובני הזוג פוצו ב-25,000 ₪. (תיק 10079)

מקרי המוות והפציעה הם רק חלק מתמונת הסבל לה גרמו המחסומים. המתנה מבוקר עד ערב, אלימות פיזית ומילולית, ניקוב צמיגי הרכב, "גביית" קופסאות סיגריות ופחיות שתייה כדמי מעבר, כל אלה הם מנת חלקם היומית של התושבים הפלסטינים.

ב-20 למרץ, בשעות אחר הצהריים, עוכבו כחמישים פלסטינים במחסום המנהרות, בין בית לחם לירושלים. הם הורדו מכלי הרכב שהסיעו אותם, תעודות הזהות שלהם הוחרמו ונאמר להם כי יושארו באותו מקום לפחות עד אור הבוקר. החיילים לעגו להם, השפילו אותם בתרגילי "קום ושבי" ונהגו כלפיהם באלימות. אשה מבוגרת שביקשה לדבר על ליבם נדחפה ונפלה ולפחות בחור אחד הוכה. בין המעוכבים היו גם עובדי ארגון אל-חאק שיצרו קשר עם המוקד. בעקבות פניית המוקד

למנהל האזרחי, ולאחר כשעה ומחצה, הגיע למחסום קצין צה"ל אשר הפסיק את מעשי ההשפלה וההכאה, החזיר את תעודות הזהות שנלקחו והתיר לאנשים לשוב לבתיהם. האשה שנפלה פונתה לבית החולים. (תיק ח9)

אישורי יציאה

מאז ראשית הכיבוש, מותנית יציאתם לחוץ לארץ של פלסטינים תושבי השטחים באישורם של מפקדי כוחות צה"ל בגדה המערבית וברצועת עזה. שליטה זו נוצלה תכופות ככלי ענישה או ככלי להפעלת לחץ לשיתוף פעולה. תושבים רבים שניסו לצאת דרך מעברי הגבול בגשר אלנבי וברפיח, הוחזרו כלעומת שבאו כיוון שהיו מנועי יציאה. כל שנותר להם לעשות הוא להמתין לפחות שישה חודשים, הזמן שקצב הצבא להגשת בקשה חדשה ליציאה, להמתין מספר חודשים נוספים עד לתשובה ולקוות כי הפעם תהיה חיובית ולא תותנה במפגש עם איש שב"כ. ברוב המקרים התשובה השלילית אינה מנומקת וכך, גם לאחר חודשים רבים של חוסר ודאות, נותר התושב ללא יכולת לערער על ההחלטה השוללת ממנו את זכותו לצאת מהשטחים.

פלישות צה"ל לשטחי הרשות הפלסטינית הביאו לשינוי הן במספר הפניות שנתקבלו במוקד בנוגע לאישורי יציאה והן בנסיבותיהן. מצד אחד, פחת מספר הפניות החדשות, ואלו שבקשותיהם נמצאות כבר בטיפול המוקד והגיע עת לשגרן לרשויות לשיקול מחדש, ביקשו להמתין עד יעבור זעם, בין השאר עקב החשש כי גם אם תאושר בקשתם לצאת, ייקשה עליהם לשוב. מצד שני, הפניות החדשות שנתקבלו היו של תושבים שנסיבות יציאתם אינן סובלות דיחוי, כקבלת טיפול רפואי או קיום מצוות החאג'.

עתירה
לבג"ץ

א"ח עברה להתגורר בירדן בשנת 1972, ומאז ביקרה בגדה המערבית בכל שנה כמעט. בחודש פברואר ניסתה א"ח לשוב לירדן עם שניים משמונת ילדיה, אך הרשויות אסרו על מעברה. במשך חודש ימים נעה א"ח בין מינהלת התיאום והקישור בחברון, שם נמסר לה כי אין כל מניעה ליציאתה, לבין גשר אלנבי, שם החזירה כלעומת שבאה, עקב מניעה בטחוניית. כל אותו זמן שהתה א"ח אצל קרובי משפחתה ביריחו, בלית ברירה. זאת ועוד, בעלה, שנותר בירדן, סובל ממחלה כרונית וזקוק היה לעזרתה. בראשית חודש מרץ, חזרו ילדיה לביתם בירדן אך לה לא ניתן עדיין לחצות את הגשר. א"ח פנתה למוקד ב-3 למרץ ובו ביום נשלחה דרישה לאפשר לה לשוב לביתה. בתשובת הצבא נאמר כי א"ח מנועה מלצאת את האזור, וכדי להמשיך את הטיפול בבקשתה יש להמציא מסמכים רפואיים אודות בעלה. המסמכים הנדרשים הועברו, אך תשובה לא הגיעה. המוקד פנה אז לפרקליטות המדינה, אך גם משם לא נתקבלה כל תשובה. לכן, ב-3 ליוני, עתר המוקד לבג"ץ. ב-9 ליוני התיר צה"ל לא"ח לשוב לבעלה ולילדיה בירדן. (תיק 17271)

גם כאשר עיכוב יציאה מהשטחים מנע מאישה טיפול רפואי שיכול להציל את חייה, לא הזדרזו הרשויות להשיב, ורק איום בעתירה לבג"ץ הניע אותן לפעולה.

א"ק, בת 68 משכם, סובלת מדלקת כבד קשה שעלולה לגרום למותה. טיפול רפואי לבעיה זו אינו קיים בשטחים, אך ניתן בירדן. בחודש נובמבר 2001 יצאה א"ק לירדן, קיבלה טיפול ראשוני וזומנה לשוב לטיפול בפברואר 2002. משהגיעה לגשר אלנבי בחודש פברואר, נאמר לה כי יציאתה אסורה על-ידי השב"כ, וזאת למרות שמעולם לא נעצרה ולא זומנה לחקירה. המוקד פנה בעניינה לרשויות, ומשלא נתקבלה כל תשובה, פנה ב-19 למרץ לפרקליטות המדינה. גם בכך לא קודם הטיפול בעניינה של א"ק. ב-31 למרץ יידע המוקד את הפרקליטות על כוונתו לעתור לבג"ץ. לא חלפו 20 דקות ובמוקד התקבל פקס מלשכת היועץ המשפטי לגדה המערבית, לפיו הותרה יציאתה של א"ק בכפוף להצגת

זימון מבית החולים ותצהיר לגבי מקום מגוריה בירדן. המסמכים המבוקשים הועברו יומיים לאחר מכן, אולם חלפו עוד שלושה שבועות עד אשר אושרה יציאתה של אי"ק לירדן. (תיק 17207)

מצוות החאג', העלייה לרגל למכה, היא אחת המצוות החשובות ביותר באסלאם. בשל מספרם העצום של המבקשים לקיים מצווה זו, עורך הווקף בערב הסעודית הגרלה בין המעוניינים לעלות לרגל. רק אלו ששםם עלה בגורל, זוכים באישור להגיע למכה, וזאת, לרוב, לאחר המתנה של שנים ארוכות. תושבי השטחים שזכו באותה הגרלה ממתינים זמן נוסף לאישור צה"ל, אשר לא מהסס לפגוע בזכותם לחופש הפולחן ולאסור על יציאתם.

ארבעה אנשים אשר יציאתם מהשטחים סורבה בעבר ושהמוקד מטפל בעניינם, עלו השנה בגורל ונתאפשר להם לקיים את מצוות החאג'. מיד לאחר קבלת מכתבי ההזמנה מטעם הוואקף, פנה המוקד לרשויות. התגובה התעכבה משך כחודש. עת התקרב המועד האחרון האפשרי ליציאה למכה, פנה המוקד לפרקליטות המדינה. התשובה שנתקבלה התיירה את יציאתם של שניים מבין ארבעת הפונים. (תיק 31250)

כניסה לעזה

עם כניסת הרשות הפלסטינית לרצועת עזה בשנת 1994, אסר צה"ל על כניסתם של תושבי ישראל לשטחי הרשות שם. סגירה זו של הרצועה גרמה לניתוק הקשרים המשפחתיים, הכלכליים והתרבותיים בין שני חלקיה של אותה חברה. שני חריגים לאיסור, שהושגו בעקבות התערבות המוקד להגנת הפרט בשנת 1995, נוגעים לשהותם בעזה של ישראלים הנשואים לתושבי הרצועה במסגרת "נוהל משפחות חצויות", ולבקוריהם של ישראלים אצל קרובי משפחתם החיים שם.

משפחות חצויות

האיסור על כניסת תושבי ישראל לשטחי הרשות ברצועת עזה פגע באורח קשה בחייהן של משפחות בהן אחד מבני הזוג ישראלי והשני תושב עזה. על הראשון נאסר להתגורר בעזה מפאת איסור הכניסה ועל השני נאסרה הכניסה לישראל מפאת הסגר. "נוהל משפחות חצויות" הושג במטרה להגן על זכותן של משפחות אלה לחיים משותפים. הנוהל מסדיר את שהותם של בני הזוג הישראלים וילדיהם בעזה, באמצעות היתרי שהייה המתחדשים אחת לשלושה חודשים. לשם חידושם, על בני הזוג הישראלים להגיע למחסום ארז.

בחודש ינואר קוצר תוקפם של היתרי שהייה לחודש אחד, קיצור שהטיל מעמסה קשה על המשפחות. לרוב מדובר בנשים, מטופלות בילדים ובתינוקות, הצריכות להיטלטל ממקומות מגוריהן למחסום ארז, תוך שהן מסתכנות בהיקלעות לאחת מההתלקחויות האלימות המתרחשות בכבישי הרצועה. המוקד פנה ליועץ המשפטי לרצועת עזה, בדרישה להחזיר על כנו את המצב הקודם - היתרים לשלושה חודשים - ובבקשה לשקול מתן היתר שהייה קבוע לבני הזוג הישראלים וילדיהם, על מנת למזער את הסכנה להם נחשפים בכל פעם שעליהם להגיע למחסום.

בחודש אפריל הקפיא צה"ל לחלוטין את חידושם של היתרי שהייה. נשים שנמצאו בישראל באותה עת לא יכלו לשוב לילדיהן ובעליהן, ונשים שנשארו עם משפחתן בעזה הפכו למפירות חוק והסתכנו באי-חידוש ההיתר בעתיד. ביטול הנוהל בוצע מיידית, ללא הנמקה ומבלי שהתרחש שינוי מהותי כלשהו במצב ברצועה. דומה כי מעשה זה, המהווה ענישה קולקטיבית, הפוגעת פגיעה קשה בבני המשפחות החצויות, היה ניסיון נוסף להגביר את הלחץ על האוכלוסייה האזרחית. ב-16 לאפריל פנה המוקד לפרקליטות המדינה בבקשה להתערב לחידוש ניהול משפחות חצויות. ב-15 למאי חודש הנוהל.

א"ד, תושבת ישראל בת 50, נשואה לתושב עזה משנת 1967. לבני הזוג 11 ילדים, מהם שתי בנות הלומדות בבית הספר היסודי ומתגוררות עמם. אחותה, ש"ד, גם היא תושבת ישראל, נישאה לתושב הרצועה בשנת 1976 ולהם 7 ילדים. שתי האחיות קיבלו היתרי שהייה בעזה באורח מסודר מאז הופעל נוהל משפחות חצויות. ב-20 למרץ יצאו א"ד וש"ד את הרצועה כדי לבקר את אמן בירושלים, אך עקב ביטול נוהל משפחות חצויות באפריל, לא יכלו לשוב לבני זוגן וילדיהן. בעקבות מאמצי המוקד לחידוש הנוהל, שבו האחיות למשפחתן בסוף מאי. (תיק 17763, 17768)

חידוש נוהל משפחות חצויות לא הביא עימו מזור לנשים שנשארו במהלך הקפאתו עם בעליהן וילדיהן בעזה. כיוון שתוקף היתרן פג, הן היו צפויות לקנס או גירוש זמני מהרצועה. עשרות נשים שנקלעו למצב זה פנו למוקד בבקשה לעזרה. בתחילה לא היה מוכן צה"ל להיענות לדרישה שלא להעניש את אותן נשים. רק פנייה חוזרת של המוקד ליועץ המשפטי לרצועת עזה הניבה התחייבות כי נשים שנותרו ברצועה ותוקף היתרן פג, לא יענשו והיתרן יחודש.

ו"ס, תושבת ירושלים בת 47, נישאה לתושב עזה בשנת 1980. פנייתה הראשונה למוקד בעניין הסדרת היתרי שהיתה ברצועה נעשתה עוד ב-1995. תוקף ההיתר שבידה פג בזמן הקפאתו של נוהל משפחות חצויות השנה. ב-15 למאי, מייד עם חידוש הנוהל, מיהרה ו"ס למחסום ארז לחדש את ההיתר, עקב חששה כי עיכוב כלשהו יגרור אחריו קנס או גירוש. היא עוכבה במקום משעות הצהריים ועד השעה עשר בלילה, עת הוחלט, בעקבות התערבות המוקד, לתת בידה היתר שהייה רק עד ל-19 למאי. אך אז התעלפה ו"ס ופונתה לבית החולים ברזילי באשקלון. עם שחרורה, הוסעה לירושלים. המוקד פנה במכתב חריף לצה"ל בדרישה כי יחודש היתרה של ו"ס. חמישה ימים מאוחר יותר חודש ההיתר והיא שבה למשפחתה. (תיק 8830)

ביקורי משפחות

מאז סגירת רצועת עזה בפני תושבי ישראל, התחשבה מדינת ישראל במנהגי הדת המוסלמית, והתירה לתושבי ישראל הערבים להיכנס לרצועה בימי החגים. כך ניתנה גם הזדמנות למפגשים בין בני משפחה שעקב הסגר ואיסור הכניסה לעזה לא התראו זמן רב. עם תחילת האינתיפאדה הנוכחית הופסק נוהג זה ולמעט התרת כניסתם של כמה מאות מתושבי ישראל בעיד אלפיטר בשנת 2000, בעקבות התערבות המוקד, לא הוקלו עוד התנאים על כניסת ישראלים בימי החגים המוסלמים.

לקראת עיד אלפיטר, שחל בדצמבר 2001, פנה המוקד לרשויות הישראליות בבקשה לחדש ימי קדם ולקבוע כללים מקלים שיאפשרו לישראלים לבקר בימי החג את קרוביהם. תשובת היועץ המשפטי של רצועת עזה היתה כי בשנה זו לא ינתנו כל הקלות ורק "..." בקשות פרטניות על רקע הומניטרי... תישקלנה לגופן". אותו "רקע הומניטרי" פורש על-ידי מינהלת התיאום והקישור, האחראית להנפקת היתרי הביקור, באופן הצר ביותר: בקשה של מי שלו קרוב משפחה עזתי מדרגה ראשונה הסובל ממחלה קשה, המוכחת בתעודה רפואית בת שבועיים לכל היותר, או בקשה להגיע ללוויה של קרוב משפחה עזתי מדרגה ראשונה. אך גם כאשר הוגשה בקשה אשר ענתה על תנאים אלו, מתן ההיתר לא הובטח, ורק פנייה לפרקליטות המדינה הביאה את צה"ל להיענות לה בחיוב.

באפריל 2001 פנה למוקד ע"ב, יליד עזה ותושב ישראל, לאחר שסורבה בקשתו לבקר את אמו ברצועה, שמצב בריאותה היה בכי רע. בהתערבות המוקד הורשה אז ע"ב להיכנס לעזה. בראשית פברואר השנה פנה ע"ב שוב למוקד, שכן אימו עמדה לעבור ניתוח מסובך. במינהלת התיאום והקישור שבמחסום ארז לא אישרו את הבקשה, למרות שמדובר היה בביקור של קרוב משפחה מדרגה ראשונה

העומד בפני הליך רפואי מסוכן. המוקד פנה לפרקליטות המדינה וביום הניתוח של אימו, אושרה כניסתו של ע"ב. (תיק 15758)

פניית המוקד לפרקליטות המדינה הביאה, לעתים, לאישורן של בקשות כניסה לעזה גם אם לא עמדו באופן מלא בתנאים המחמירים של "רקע הומניטרי".

בתם של בני הזוג א' נישאה לתושב רצועת עזה ומתגוררת שם. עת עמדה בתם ללדת את ילדה הראשון, פנו בני הזוג למוקד בבקשה להסדיר את ביקורם אצלה. פניית המוקד הביאה לאישור כניסתם ולכך ששהו מעט במחיצתה ובמחיצת נכדתם הבכורה. עת התקרב עיד אלפיטר השנה, ביקשו בני הזוג לבקר שוב את הבת והנכדה. הבת, שעדיין הניקה, היתה בהריון נוסף ורופאה ציווה עליה מנוחה. הפנייה נדחתה, כיוון שלא מדובר היה במקרה רפואי דחוף. אז פנה המוקד לפרקליטות המדינה, פנייה שהביאה לאישור ביקורם של בני המשפחה אצל בתם בימי עיד אלפיטר. (תיק 15629)